

НАУКА ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Роль науки у процесі підготовки фахівців була завжди предметом дискусії серед науковців і викладачів. Так, з одного боку, функціонує Національна академія правових наук України, як провідна галузева наукова інституція держави, котра акумулює величезний потенціал провідних наукових установ та навчальних закладів юридичного профілю з метою реформування і розвитку національної правової системи з урахуванням основних принципів розбудови правової, демократичної держави, у тому числі, й принципів економічної свободи та соціально орієнтованих ринкових відносин.

А, з іншого боку, функціонують навчальні заклади, викладачі яких мають не тільки впроваджувати у навчальний процес загально визнані передові наукові досягнення, але і звертати увагу студентської аудиторії на невирішені, дискусійні проблеми юриспруденції, що мають науково-теоретичне й практичне значення та спрямувати їх творчий потенціал на обговорення цих проблем на практичних (семінарських) заняттях, у наукових студентських гуртках, на студентських науково-практичних конференціях, а також у процесі проведення інших форм студентської науково-дослідницької і навчальної роботи. Тобто, мова йде про ширше застосування реального механізму, за допомогою якого забезпечується постійний, тісний взаємозв'язок наукових інститутів держави та навчальних закладів і факультетів юридичного профілю.

Цей взаємозв'язок має враховуватися і під час формування навчальних планів, розробки навчальних програм навчальних дисциплін, підготовки конспектів лекцій і під час проведення семінарських (практичних) занять. Зокрема, такий підхід використовують у своїх підручниках багато правників, серед яких Алексєєв С.С., Бордунов В.Д., Воронова Л.К., Гайдулін О.О., Іоффе О.С., Мамотов В.К., Опришко В.Ф., Шемшученко Ю.С., Шульженко Ф.П. та ін.

Розглядаючи на лекційному занятті ту чи ту тему, наприклад, пов'язану з поняттям, предметом і місцем галузі/підгалузі права, лектор зупиняється на тих наукових підходах, які сформувалися у правовій науці, з метою розширення кругозору студентів на цю проблематику, сприяння формуванню їхніх власних поглядів для вирішення у майбутньому наукових і практичних завдань.

На семінарських (практичних) заняттях оминати наукові проблеми теж неможливо, оскільки знання студентами поглядів науковців і використання їх щодо обґрунтування тих чи тих явищ сприяє вирішенню практичних задач не тільки під час навчання, але й у процесі майбутньої фахової діяльності.

Більш того, слід зазначити, що взаємодія науки і практики відображена і у такому важливому документі, як Статут Міжнародного суду ООН, де у ст. 38 у переліку джерел, на які може посилається суд під час прийняття рішень є доктринальні праці найбільш кваліфікованих фахівців [1].

Національний законодавець теж не стоїть осторонь міжнародних тенденцій щодо застосування наукових досягнень у різних сферах. Так, відповідно до ст. 2 Закону України «Про освіту» визначено завдання законодавства України про освіту, а саме регулювання суспільних відносин у галузі навчання, виховання, професійної, наукової, загальнокультурної підготовки громадян України. Крім цього, у ст. 6 цього Закону серед основних принципів освіти визначено її науковий характер [2]. Аналогічні положення містяться і у Законі України «Про вищу освіту», а саме у ст. 1 цього Закону щодо змісту вищої освіти [3].

Виходячи з наведеного, правосвідомість майбутніх юристів формується на знаннях і застосуванні правових принципів і норм, які у свою чергу, відбивають ті чи ті наукові здобутки у цій галузі, та знаходять своє зовнішнє вираження у джерелах права. Таким чином, готуючи майбутніх юристів у ВНЗ, у навчальному процесі слід враховувати передові наукові досягнення з метою формування правосвідомості юриста, яка відповідає реаліям сьогодення, поваги до права, дотримання основних свобод і прав людини. І тільки фахівець, який отримав знання, що базуються на науковому підґрунті, здатен вирішити будь-яку конкретну практичну ситуацію.

Література

1. Статут Міжнародного Суду ООН від 26.06.1945 р. // zakon.rada.gov.ua/go/995_010.

2. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 р. № 1060-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 34. — Ст. 451.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 р. № 2984-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 20. — Ст. 134.

Шматова Ю.О., ст. викладач,
кафедра правового регулювання економіки

ПРАКТИКА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Професія юриста — одна із найдавніших у людському суспільстві. На сьогодні сучасний Український юрист — це людина, яка не лише має вищу юридичну освіту а, насамперед, це — професіонал найвищої кваліфікації. Професіоналізм сучасного юриста складається із таких складових, як професійні знання, навички та вміння, загальна освіченість та особисті якості. Даний симбіоз породжений професійною підготовкою, яка складається з теоретичного та практичного закріплення знань студентів.

Всім відомий вислів Аристотеля, що розум полягає не лише в знаннях, але й у вмінні застосувати знання на практиці. Тому сучасний студент повинен мати розуміння того, що теоретичні знання — лише основа для роботи, а практичні знання є подальшим засобом професійного зростання, адже досвід, як відомо, дає тільки практика.

Перше, на що слід звернути увагу, — це те, що практичні навички у майбутніх юристів повинні формуватися поступово. Розмежування між здобуттям суто теоретичних знань або лише практичних навичок — недоцільне і не сприятиме позитивному результату. Таким чином, потрібно оптимізувати навчальні плани, враховуючи принцип безперервного поєднання отриманих студентом теоретичних знань і професійних умінь і навичок. Наприклад, корисною видаватиметься практика студентів з першого курсу, яка матиме ознайомчий характер (екскурсії до державних органів влади). Даний вид практики повинен покладатися на куратора (наставника).

Юридична клініка — це особливий механізм сприяння якості юридичної освіти. Консультування населення на волонтерських засадах якнайкраще надає змогу застосувати отримані знання на практиці, здобути досвід реального спілкування з людьми та вирішення їх складних життєвих ситуацій з позиції закону. Окрім того, у ході консультативної діяльності майбутні юристи отримують можливість оцінити свій рівень підготовки, можуть знайти свої «слабкі місця», виокремити основні орієнтири для подальшого розвитку своїх професійних навичок. Даний вид практики доцільно застосовувати на другому курсі.

На третьому курсі студенти повинні проходити практику в органах державної влади та місцевого самоврядування, що надасть можливість їм сформувати своєрідний професійно-орієнтований світогляд і світосприйняття.

Позитивний вплив матиме і розширення баз практики на четвертому курсі, зокрема проходження студентами практики в приватних юридичних фірмах (консультантами), адвокатських об'єднаннях. Оскільки, більшість випускників юридичних вишів стають адвокатами або юристами, для цього слід налагодити більш тісну співпрацю держави з приватними установами. Юридичні фірми повинні сприяти подібним прагненням своїх працівників і забезпечувати їх підтримку та стимулювання. Крім того, слід впровадити практику орієнтування навчального процесу саме на консультативну діяльність, а зокрема доцільно використати позитивний досвід іноземних держав, наприклад, Німеччини, які залучають адвокатів практиків у навчальний процес з тим, щоб забезпечити підготовку кожного студента з перспективою й порядком дій адвоката.

Здобутий теоретичний і практичний досвід на попередніх курсах, дає можливість студентам п'ятого курсу обирати самостійно базу практики, за певним напрямом обраної діяльності та здійснювати фахове удосконалення. Крім того, це може бути виражено у науково-дослідній роботі, подальшому стажуванні в юридичних фірмах, які мають іноземних клієнтів.

Для того щоб практика не залишалася формальністю необхідно підвищити ефективність контролю з боку ВНЗ і запровадити підсумковий іспит бази практики.